Бр 12. У Новом Саду, у суботу 18. (31.) јануара 1914. Година XLIX.

„Застава излази сваки дан двапута осим недеље и празника.

Цена је за Угарску, кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље, за један месец 2 круне и 70 потура, а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пот.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

Лист српске народне радикалне странке

За огласе плаћа се 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући Јована Чавића, у главној улици број 6. (први кат).

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пот.

Издање „Рада“ деон. друштво у Руми.

Је ли укинут изборни ред од 1871. године?

Из Будимпеште јављају, да ће се ускоро приступити решавању српског народно црквеног автономног питања. Влада ће, позивом на овлаштење, које је добила краљевском наредбом од 11. јулија 1912. године, прописати нов изборни ред за српски народни црквени сабор. На основу тог изборног реда сазваће се сабор, да изабере патријарха и донесе ново автономно уређење. Ако се ово обистини, онда ће тим кораком угарске владе поново бити повређена наша народна црквена автономија, јер ниједан државни ни автономни закон не садржи одредбу, по којој би влада била овлаштена, да прописује уредбе за нашу народно-црквену автономију.

Они, који желе да влада пропише нов изборни ред, позивају се на краљевску наредбу од 11. јулија 1912., којом је влада добила овлаштење да пропише нов изборни ред. Осим тога говоре они, да сада не постоји никакав изборни ред, јер је изборни ред од 1871. године укинут, а сабор се не може саставити, док се не пропише изборни ред. Према томе је влада принуђена, да учини расположење у том правцу, јер се иначе сабор не би могао сазвати.

И ми признајемо, да се сабор не може сазвати, док се не реши питање изборног реда, али не признајемо влади право, да она пропише нов изборни ред. Истина је, да су краљевском наредбом од 11. јулија 1912. године укинуте неке автономне уредбе, али не стоји, да се оне не могу вратити поново у снагу. Видели смо, да су и у Хрватској и Славонији били укинути неки закони, па су враћени у живот, чим је укинут комесаријат. Исто се тако може учинити и у српској народној црквеној автономији, па ће одмах бити решено и питање изборног реда. Пошто је пак IX. законски чланак од 1868. год., још увек у пуној снази, тако се и мора да поступи.

Не треба зар нарочито још доказивати, да се краљевском наредбом од 11. јулија 1912. године нису могле коначно укинути автономне уредбе. Силом државне власти само је обустављена њихова снага, али док постоји девети законски чланак од 1868. године, та краљевска наредба нема законску подлогу и не може се одржати. Стога смело тврдимо, да изборни ред од 1871. године није укинут, него је само привремено обустављена његова снага. Тај изборни ред је још и сада у снази и биће све дотле, док се не измени одредба деветог законског чланка од 1868. године по којој само српски народни црквени сабор има право да прописује уредбе за опсег автономије — или док сам српски народни црквени сабор не укине тај изборни ред.

Угарској влади не преостаје дакле друго, него да поступа по закону. Она мора да врати снагу укинутим автономним уредбама, које није могла укинути краљевским наредбама, или се мора одлучити, да измени девети законски чланак од 1868. године. Она не може прописати изборни ред, док не би девети законски чланак од 1868. био измењен у том правцу да има право прописати изборни ред за први српски народни црквени сабор, који се сазове после те измене. Краљевском наредбом од 11. јулија 1912. није се могао изменити темељни државни закон, као што је девети законски чланак од 1868. године, па према томе нису се могле ни автономне уредбе укинути, него су и данас у пуној снази. Стога ми тврдимо, да је изборни ред од 1871. године још увек у снази и да се само по томе изборном реду може сазвати српски народни црквени сабор.

Шта је ново у политици?

Аустријски државни сабор је и опет одгођен, јер Чеси нису хтели да престану с опструкцијом. Сада ће аустријска влада убирати државне приходе и чинити издатке на основу *царске наредбе*. То значи, да је у Аустрији завладао и опет *апсолутизам*. Чеси су хтели да присиле владу, да укине комесаријат у Чешкој и сазове чешки сабор. Немци се томе противе, док Чеси не уваже њихове захтеве. Рад чешког сабора био је онемогућен немачком опструкцијом. Чеси су сада вратили мило за драго: онемогућили су рад аустријског државног сабора. Тако су се аустријска државна кола и опет заглабила у блато...

*

Коалицијонашки листови јављају, да је на последњим изборима у Хрватској и Славонији гласало 111.005 бирача, од сваке стотине *тек 53*, док се од гласања уздржало 97.046, дакле 47 од сваке стотине. Скоро половина бирача није гласала. Хрв.-срп. коалиција добила је 43.645 (самосталци 11.704) гласова, странка права 36.432, сељачка странка 12.917, осечки клуб 2153, српски радикали 3800, социјалисте 476, куеновци 15.117 гласова. Правашка и сељачка странка добиле су 49.349 хрватских гласова, а Хрвати коалицијонаши 30.343 гласа. Већина Хрвата је дакле уз правашке и сељачку странку.

*

Катарина Каравелова, удовица пок. Петка Каравелова, бившег бугарског министра председника, бави се сада у Петрограду. На стотинитом словенском обеду говорила је она и изјавила своје жалење, што Бугарска прошле године није имала ниједнога родољуба, који би спречио ону ужасну несрећу. У писму, које је упутила уреднику „Новог Звона“, нариче због несреће, која је задесила Бугарску и тужи се на непријатељско расположење Руса према Бугарима и њиховом цару. Она правда Бугаре, да су били опијени својим успесима. Са Грцима Бугари никако не могу да се измире, а са Србима могли би се измирити, када би они друкчије поступали са Бугарима у Македонији (стара песма на нов глас). Стога треба Руси да утичу на Србе у том правцу! Дакле Срби да стварају Бугаре и да помажу бугарску пропаганду у Македонији. Прошла су та времена.

Народно поучно и забавно село у Новоме Саду.

У недељу, 19. јануара (1. фебруара) ове год., одржаће се у великој дворници Ковачевог хотела народно поучно и забавно село. Почетак у 3 сата после подне. Предаваће Мата Косовац, читаће Иван Малешевић. Суделоваће српско занатлијско певачко друштво „Невен“ и свирачки збор Кола занатлијске омладине.

Умољава се поштована публика, да ово село посети у што већем броју.

Улазак је бесплатан.

Догађаји на Балкану.

Турско-бугарски савез.

Лондонски „Дејли Телеграф“, а у исто време и „Колоњске Новине“ јављају, да је доиста склопљен савез између Турске и Бугарске. Овај последњи лист зна и то, да је савез закључен 12. (25.) јануара. Савез је наперен против Србије и Грчке. У савезном уговору је одређено, да — ако те нове савезнице победе Грчку и Србију — Бугарска уступи Турској сву Тракију, а Бугарска ће добити све земље, што их отму од Грка и Срба, изузевши Охрид, Дебар, Призрен и Приштину, које би крајеве „великодушно“ дали Албанији. Има вести, које казују да Турска и Бугарска у потаји чине велике ратне припреме, а из Женеве јављају, да су сви бугарски официри, који се тамо баве позвани наредбом бугарског краља, да у сваком часу буду спремни да се врате у постојбину. — Бугарска влада, а и турска, одлучно поричу вести о том савезу, а бугарска влада изјављује, да јој није ни на крај памета ратовање и да она жели у миру и пријатељству да живи са свима суседним државама, да би могла уредити унутрашње прилике у Бугарској. Иако се много може сумњати у искреност Бугарске и Турске, то стоји да ни једној није данас до ратовања, не с тога што можда не би хтеле, него што су данас неспособне за рат. Све ако је дакле и склопљен савез између њих, оне одредбе о поделі освојених земаља само су пусте жеље, јер те земље треба и освојити.

Спољна политика Румуније.

Букурешки дописник париског „Тана“ разговарао се са новим румунским министром Порумбаруом, који му је рекао: Румунија настојава, да осигура и штити букурешки уговор, јер она сматра себе чуварем тога уговора. Румунија је против сваког, ко покуша нарушити тај уговор и с тога бодро прати и догађаје у Албанији. Румунска се влада нада, да ће грчки министар-председник Венизелос успети, да изравна сва спорна питања између Турске и Грчке. — Још је Порумбаро изјавио, да Румунија тежи за зближењем са Француском, јер би од заједничке политичке акције обе државе имале велике користи.

Венизелос у Бечу.

Грчки министар председник Венизелос подуже је у Бечу конферисао са министром Берхтолдом. Како се чује разговор се водио у главном о исправци јужне албанске границе и повлачењу грчких трупа из јужних албанских крајева. Аустроугарска не би била противна, да се јужна албанска граница исправи по грчкој жељи, ако Грчка испуни оне услове, што су их силе Тројног Савеза поставиле у своме одговору на енглески предлог. Чује се, да Аустроугарска, а и Италија пристају, да се не одређује рок, до кога Грчка мора повући своје трупе из Албаније, него нека Грчка то чини полако и постепено. То јављају и из Рима.

Турске агитације у Албанији

Прошле недеље је, како јављају из Валоне, онамо опет стигао један турски агент из Цариграда, који је почео муслиманско становништво подстицати против хришћанског владара у Албанији. Полиција га је ухапсила и по нађеним важним списима у њега испостављено је, да је он синовац ухапшеног Бећир бега. У Бриндизи се од неколико дана бави турски пуковник Хаки бег, који је додељен турском војном министарству и који је поверљива особа турског министра Енвер паше. Како турски агенти, који рове у Албанији, већином долазе тамо преко Бриндизија, то се сумња, да и Хаки бег намерава да пређе у Албанију и стога полиција мотри на њега.

Револуционарни покрет у Бугарској.

У Бугарској све више узима маха револуционарни покрет. Бугарска влада поступа најстрожије против опозиционара, који отворено подстичу револуцију и наговарају народ да протера краља Фердинанда. Влада даје затварати све опозиционе вође, те је у Бјелој Слатини дала ухапсити и социјалистичког вођу Димитријева. Те строге владине мере силно су раздражиле опозицију, те мере су управо уље на ватру, јер баш силан притисак владин све више потхрањује и подстаче револуционарни покрет.

Разне вести.

— Из Валоне се туже, да српске власти наводно посрбљују Арнауте у новим српским крајевима. Надевају им чак и српска имена! Страхота. Биће да се поарнаучени Срби враћају своме јату

— Холандска влада је дала на 3 године потпун отпуст из војске оним холандским официрима, који организују жандармерију у Албанију. То је зато, да би се могли борити на челу Арбанаса, ако би Албанија заратила (!) с којом државом, која је иначе у пријатељству са Холандијом.

Тајанствена смрт једног руског епископа.

Из Курска је јављено, да се у манастиру Путивљском обесио умировљени бјелгородски владика Јоаникије. По црквеном закону њега не би могли опојати свештеници, па је стога стога архиепископ Стефан то и забранио а ствар ће имати да реши синод, јер још није случаја, да се владика обеси. Архиепископ Стефан пориче, да је он рђаво поступао са владиком Јоаникијем, коме је уредно исплаћивана пензија 8600 круна годишње. Пошто је Јоаникије имао око 25.000 круна готовине, почело се сумњати, да је он опљачкан и убијен и да су га зликовци тада обесили, да би прикрили траг.

Светосавска беседа у Чакову.

Српска омладина у Чакову приредила је на дан св. Саве беседу у корист сиромашне школске деце. Гђца Босиљка Станковић врло је добро декламовала „Косовског гуслара“, а дилетанти и дилетанткиње с успехом су приказали шаљиву игру „Мој џеп“ од М. Калића. Приказивачи су били: гђце Јулка Фружић, Драга Михајловић и Александра Михајловић, и г. г. Милан Рајић, Бранко Лера, Љуба Секулић, Александар Димитријевић, Лукијан Рајић, Александар Симоновић и Владислав Милин. Посета је била врло добра, па је према томе било и чистог прихода.

Рума добива новог начелника.

Из Руме јављају, да је 10. (23.) јануара о. г. једногласно изабрат за градског начелника Тома Кренајс, умировљени финансијски саветник, који је досада становао у Карловцима. Досадашњи румски начелник, Волтман, дао је оставку, јер се није могао да слажи са већином у општинском већу.

Несрећни случајеви.

Из Норфолка у Америци јављају, да се парни брод „Монрое“ сукобио са парним бродом „Нануткет“. Парни брод „Монрое“ потонуо. Спасено је 58 путника и 50 морнара. Званично се јавља, да се том приликом удавила 23 путника и 24 морнара. — Из Дортмунда јављају, да је у руднику Акенбах експлодирао гас. Досада има 7 мртвих и 11 лакше рањених. Преко 100 особа затворени су у руднику и нема им спаса. — Из Осека јављају, да је гас угушио Ватослава Коса, жену му Катарину, кћерку Терезију и рођакињу Славку Филиповићеву. Поверенство је установило, да је пукла гасна цев, која је била у непосредној близини стана, па је гас каналом и кроз земљу продро у стан. Унесрећени морали су се грозно мучити, јер су нађени сви у згрченом стању.

Читуља.

Нашег пријатеља и једномишљеника, овдашњег трговца Јову *Бабића*, задесио је тежак удар. Преминуо му је син јединац *Лазар* у 11. години млађана му живота. Тешко ожалошћеним родитељима наше искрено саучешће у великој им туги, а млађаном покојнику нека је лака земља и вечан помен!

Брзојави „Застави“.

Стигли 18. јануара.

Боравак Пашићев у Петрограду.

Београд (Р.) Пашић је пре два дана био лако оболео од инфлуенце, те због тога један дан није излазио из собе. Оздравио је и био је на ручку, што га је у његову част давао Спалајковић, српски посланик у Петрограду. Према свима изгледима Пашић ће остати у Петрограду до краја овог месеца.

Војничке вежбе у Србији.

Београд (Р.) Краљ је потписао указ, којим се наређује да се у току 1914. године позивају на вежбу у потребном броју по партијама резервни официри и резервисти из свих редова оружја првог позива. Тај указ није ништа ново, јер су и до сада позвани резервисти на вежбе.

Активирање резервних официра.

Београд (Р.) Војни министар је јуче изјавио резервним официрима, који су поднели молбе за реактивисање, да ће у фебруару ове године бити реактивасано 120 официра резервиста, већином поручника и потпоручника.

Седнице народне скупштине

Београд (Р.) Скупштинске седнице биће одложене до 28. о. м. Требале су бити сазване 22. о. м. Одлажу се зато, што извесни државни послови, који треба да се решавају на првим скупштинским седницама, нису још готови. На првим седницама скупштина ће расправљати државни предрачун за ову годину (који је сад у штампи) и закон о инвалидској потпори.

Мост на Дунаву.

Београд. (Р.) У марту о. г. почеће снимање терена за градњу великог дунавског моста, који ће везати српске и румунске железнице испод српске варошице Брзе Паланке. Мост ће бити много дужи него београдски на Сави. Имаће у води пет стубова, чија ће висина од темеља до врха бити 40 метара. Цео мост ће стати 10 милиона динара, а биће готов за четири године. За то време биће готова и нова пројектована пруга румунска од Брзе Паланке на Каракол до Букурешта. Мост ће бити подигнут трошком Румуније, а градиће се под заједничким надзором српских и румунских инжињера. Србија ће своју страну платити тек по свршеном обрачуну.

Поште у новим српским крајевима.

Београд. (Р.) Рихард Мозелман, инспектор српских пошта и телеграфа, вратио се пре два дана са своје инспекције по новим крајевима. Мозелман је провео у новим крајевима месец дана вршећи преглед службе на тамошњим српским поштама и телеграфима. Сад спрема извештај за министра грађевина, у коме ће изнети шта је нашао, шта треба изменити и уопће какве реформе треба извести, па да послови теку живље и правилније.

У Софији опет нешто снују.

Београд (Р.) „Мир“ јавља, да су прекјуче председник бугарске владе Радославов, војни министар Бојадијев, бугарски посланик у Цариграду Тошев и аустроугарски посланик у Софији Тарновски имали заједнички састанак. Трајао је дуго. При крају саветовања позвана су још два генералштабна официра, који су имали дати потребне обавештаје. Из околине блиске бугарској влади тврди се, да је Бојадијев одлучно противан новим пустоловинама.

Нова подела изборних срезова.

Будимпешта. Министар унутрашњих послова поднео је сабору законски предлог, којим се одређује број изборних срезова и места, где ће се избори држати. Срезови ће се пак заокружити министарском наредбом. Та подела у будуће моћи ће се изменити само законом. Прошле године санкционисани изборни закон ступиће у живот тек онда, када буде промулгиран и овај закон о подели изборних срезова. Министар је поднео законски предлог и о повећању броја изборних срезова. Место досадањих 413 изборних срезова биће 435 Умножени су нарочито варошки срезови.

Будимпешта. По новом закону биће 477 посланика, из Угарске 435 а из Хрватске 42 (два више). У место досадашњих 85 биће 105 варошких изборних срезова. Арад, Ђур, Ходмезевашархељ, Кошице, Велики Варад, Печуј и Темишвар бираће одсада по два посланика, Пожун и Сегедин по три, а Будимпешта 22 уместо досадашњих девет посланика. Нови Сад остаје и даље засебан изборни срез. Мађарима осигурана огромна већина срезова.

Нетачни гласови.

Будимпешта. Нетачни су гласови о фузији мађарских опозицијоних странака.

Политички положај у Аустрији.

Беч. Чеси су хотимично тежили за одгађањем сабора, рачунајући да ће тако пољуљати положај Штиркове владе и приморати је, да одступи. У добро обавештеним круговима тврде, да је тај рачун нетачан. Удружење немачких посланика из Чешке закључили су, да објаве проглас, у коме ће изјавити, да одговорност за одгађање сабора пада на оне Чехе, који су опструисали. Социјалдемократски посланици издаће проглас на бираче, у коме ће заузети становиште против националних зађевица а за рад саборски. Они траже, да оба народа у Чешкој добију националну самоуправу на основу демократије и да се најзад у миру реши реформа пословника у чешком сабору.

Несрећа у руднику.

Дортмунд. Досада из рудника извађено 18 мртвих; у окну има још пет лешина; у болници умрла четворица од извађених.

Одговорни уредник:
МИТА КЛИЦИН

На продају **НОВА КУЋА,**

3 год. од тврдог материјала, на врло живом месту, у којој постоји точење пића, продаје се одмах и по врло повољној пени. Обратити се на: 15 3—6

МИЛАНА РАЈКОВИЋА У КУМАНЕ

Изјава.

Од неког времена распростиру се са известне стране по Илоку, свим местима котара илочкога и околини гласови да ја премештам своју адвокатску кинцеларију из Илока у Загреб или Осијек, да би се тиме моји клијенти завели у корист другога.

Стога изјављујем да су ти распрострти гласови посве лажни јер ја остајем са својом адвокатском канцеларијом и даље у Илоку.

Илок 28./I. 1914. 97в) 1—1

Др. Мита Стојковић
адвокат.

ШТЕЛАЖЕ

за мануфактурну радњу, који су у врло добром стању, кратко време употребљавани, ПРОДАЈЕМ по врло повољној цени. 103 1—1

М. Пивнички Bácsszenttamás.

За своју штампарију потребујем 2 дечка из добре куће за шегрте. — Сву обскрбу за њих узимам на себе.

104 **Лука Топаловић**
1- 3 Митровица (Срем).

Изашао је из штампе

РАТНИК

српски народни календар за 1914. г.

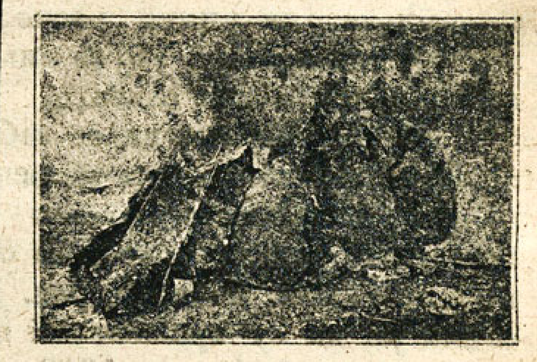

Садржај: Календарски део. — Срп. нар. родољубиве и ратне песме и слике. — Вашари.

Цена 40 петура.

Препродавци добијају календаре у по цене ако узму најмање 20 ком. али само за готов новац (уз поузеће).

Поруџбине слати на: 101 1—5

М. П. Крстоношића, Нови Сад
Дунавска ул. бр. 15. I. спрат.

ТРАЖИМ ЗЕМЉЕ

црнице у околини Темишвара 50—100 ланаца да купим. Ко има, нека се јави и нека цену означи на администрацију „Заставе“. 100 1—2

ПАСТУВА!

Чистог вранца 176 см. високог, три године, пасмине (Фуриово), који је од власти одређен за приплод (лицениран). Због слабости здравља продајем.
ЈОЦА КОВАЧЕВ, АДА (БАЧКА).
102 1—4

ИМАМ БИКА

сименталске пасмине црвено-беле боје, 2 године старог, лепо развијеног, - за приплод способног -

НА ПРОДАЈУ.

86 2 3 **Рада Патков**
трговац Mozsor (Бачка).

Српска штампарија дра Стојкозара Милошића у Новом Саду.